

GEREFORMEERDE VERSET

Inhoud. Tydens die Sinode van Noord Transvaal in 1997 het ds. PJ Kriel die volgende voorstel ingedien wat goedgekeur was: “**Die sinode gee opdrag aan SKLAS (Sinodale Kommissie vir leer en aktuele sake) om riglyne vir gereformeerde verset teen onregmatige handelinge van owerheidsinstansies op te stel vir gemeentes en na voorlegging aan die moderatuur aan gemeentes te stuur.**” Die kommissies van die sinode het in die “versoeningsgees” wat in die sinode geheers het, hierdie opdrag elke keer op sy gestoot tot in 2003 waarin hulle aanbeveel het dat: “2.4.1 “Die Sinode handhaaf sy vorige standpunt dat daar in ons huidige situasie geen regverdiging vir verset is nie.” Na ’n betoog deur ds. PJ Kriel is hierdie voorstel ter syde gestel en het die sinode opdrag gegee dat: “**SKLAS het ’n samespreking gevoer met almal wat bydraes wou lewer en het onder die indruk gekom dat die saak met die aansluiting van Zimbabwe en die verwickelinge in die platteland wyer dimensies aangeneem het. Besluit: SKLAS stel so gou as moontlik ’n verslag op wat aan die Moderamen voorgelê word met die oog op verspreiding aan die gemeentes.** Die volgende verslag het die verslag en aanbevelings van die Noordelike Sinode van die NG Kerk geword.

1. Inleiding.

1.1 Fokus van die taakspan. Die taakspan se werk en fokus is bepaal deur die omvangrykheid van die opdrag: vier sinodes het elke keer die opdrag uitgebrei sonder om die opdrag oor riglyne vir die praktyk te hanteer. Die taakspan se fokus was om ’n werkbare verslag te gee, nie ’n volledige of finale verslag nie; om ons binne ons eie Suider-Afrikaanse konteks en nie uit ander wêreldkontekste te verantwoord nie; om teologies duidelik maar sonder tegniese vaktaal te werk; om vanuit ons eie kerkgeskiedenis perspektief te kry en nie uit dié van ander kerklike gemeenskappe nie; en met begrip dat ons in hierdie saak steeds in ’n voortgaande ontwikkeling is soos blyk uit die verskil in die NG Kerk se besluite oor verset van 1915 “dat mens om het gewetens wil zich tegen de wettige overheid niet verzetten mag, anders dan om zeer gewichtige en gegronde redenen”, en 1986 “As allerlaaste moontlikheid van verset teen onreg (dws nadat alle ander moontlikhede volhardend en by herhaling misluk het) kan geweldlose verset en burgerlike ongehoorsaamheid uit die oogpunt van die etiek ten minste teoreties nie as onaanvaarbaar verwerp word nie.”

1.2 Voorbeeld as hulpmiddel. Graag gee ons aan die vergadering ’n voorbeeld as hulpmiddel om die verslag mee voor te berei. ’n Pa en ma moet hulle kinders versorg en beskerm teen geweld. Kinders moet hulle gesag aanvaar en hulle opdragte gehoorsaam. Dit is hoe ’n gesin moet wees. As een van die ouers egter die kinders begin geweld aandoen en mishandel, dan moet die ander eggenoot nie net hierdie geweld en mishandeling aanspreek nie, maar ook aktief teenstaan. Ook die kinders moet begelei word om hulle nie aan hierdie mishandeling te onderwerp nie, terwyl hulle tog nog gehoorsaam moet bly. Sou die eggenoot kies om nie die geweld aan te spreek of teen te staan nie, dan het hy/sy ’n mede-afhanklike van gesinsgeweld geword. Om net salf aan wonde te sit, drukkies van vertroosting te gee, om net woorde van bemoediging te spreek, maar nie as eggenoot die geweldenaar self teen te gaan nie – is om ’n vennoot in hierdie disfunksionele gesin te word. Hierdie tipe vertroosting sal die kinders wettelose kinders en gewelddadige volwassenes maak. Gereformeerde verset is die keuse wat die kerk maak om nie ’n afhanklike vennoot te word van ’n owerheid wat sy burgers onderdruk nie.

1.3 Definisie:

As basis vir die bespreking dien die volgende omskrywing van Gereformeerde verset: **Gereformeerde Verset is Christelik-eties verantwoordbare, nie-gewelddadige optrede teenoor magsinstellings/ politieke instellings wat verder gaan as blote beswaar of protes, en ook onttrekking van samewerking, ingrype, weerstand en ongehoorsaamheid kan insluit met die oogmerk om hierdie magsinstellings/**

politieke instellings te oorreed om hulle verantwoordelikheid na te kom, of om op te hou met onregverdige/verkeerde/onderdrukkende optrede, of om die instelling sy mag te ontnem sodat hy vervang kan word. Gereformeerde Verset is om te stry vir die koms van die koninkryk van God in die praktyk van die lewe. Dit omvat die politiese, ekonomiese, sosiale en godsdienstige lewe. Dit soek die heil van alle mense en nie net sekere belangegroepe nie.

1.4. Die opdrag van die sinode aan die taakspan.

Die taakspan het uit die opdragte wat van 1999 tot 2003 elke keer herhaal is, die volgende hoofpunte as 'n raamwerk vir die opdrag van die sinode aanvaar: Die verslag moet fokus op **die praktyk** van Gereformeerde verset.(1999); Die verslag moet **riglyne gee vir die praktyk** van Gereformeerde verset (1997); Die verslag moet **die verhouding kerk en owerheid** aan die orde stel.(1997) Die verslag moet fokus op die onregmatige handeling, die gebrekkige en **wanfunksionering van die owerheid** (1997, 2001) Die verslag moet lidmate met **riglyne bedien vir die situasies** waarin hulle leef (2001) Die verslag moet die omvang van **die saak van verset in Zimbabwe** aanspreek. (2003)

2. Die werksaamhede van die taakspan.

Die huidige taakspan se werksaamheid strek van 2006 tot 2008. Drie verslae is aan die SDR vir bespreking deurgegee, daar was 'n ontmoeting met Solidariteit en vyf vergaderinge is gehou waarin die saak voorberei is. Die jongste literatuur oor hierdie saak is byeen gebring en die verslag is daaruit saamgestel.

3. Die saak van verset.

Die saak wat in verset aan die orde gestel word, is die **oorheersing** van landsburgers deur openbare gesagsinstansies soos die regering. Dit onderskei die opdrag aan die kommissie van sake soos misdad, geweld en uitbuiting, alhoewel daar 'n direkte samehang is tussen die wil tot verset en hierdie genoemde sake.

4. Die werklikheid van verset in die gemeenskap.

Ons lidmate is reeds besig met verset in die gemeenskap. Dit is 'n daaglikse gegewe en die omvang daarvan neem steeds toe. Die kerk kan nie hierdie gegewe ontken nie. Die kerk is ook nie die eerste of enigste openbare instansie wat hierdie saak aanspreek nie. Dit is reeds 'n openbare saak. Die omvang daarvan blyk uit verskeie versetaksies waaraan ons lidmate reeds deelneem:

In aktiewe verset: Die weerhouding van munisipale belasting en die skep van eie munisipale dienste; die instel van veiligheidsgebiede binne stede wat afgesper word teen die wetgewing of moratorium van munisipaliteite (Lynnwood Manor Estate); die openbare soen-demonstrasies van jongmense in Northgate teen die wet op seksuele oortreding; die omvangryke protes en dreiging tot verset in die nuwe beoogde skole-ee; die verwydering van of toeverf van naamborde met nuwe plekname; die ignorering van nuwe openbare plekname en voortgesette gebruik van vorige plekname; die beskadiging van openbare eiendom; die versper van paaie of verkeersvertraging; die aanbring van "groenligte" met plaasbeveiligingswagte; die weiering van amptenare op plase wat nie Afrikaans kan praat nie, die weiering om TV lisensies te betaal (Zimbabwe), om enkeles te noem.

In passiewe verset Emigrasie; die verskuiwing van besighede of plase na ander state; die onttrekking uit die openbare lewe en – ampte; onderprestering weens geen bevordering; die weiering om afdankings te aanvaar en betaalde amptenare te bly sonder pligte; die onttrekking van kinders uit

skole as openbare instelling; die weiering om jou huis of plaas te verlaat vir eisers of besetters; die weiering om jou besigheid met voorgeskrewe vennote te deel en dit eerder te ontbind.

5. Die behoefte aan verset met 'n Christelike en Gereformeerde karakter.

Die behoefte wat aangespreek moet word, is om lidmate te begelei in die karakter van spesifiek dit wat ons Gereformeerde verset noem. Dit is verset uit ons geloof in en diens aan Jesus Christus ons Here. Dit moet ons onderskei van ander tipes verset wat reeds deel is van die burgerlike samelewing in Suid – en Suidelike Afrika op verskeie ander wyses.

➤ Rewolusionêre verset.

Die Suid Afrikaanse gemeenskap se karakter is bepalend deur die rewolusionêre verset van die sestiger tot negentiger jare gevorm. Mense is opgeroep om deur gewelddadige verset die regering van die dag omver te werp. Hierdie tipe verset het nie opgehou na die regeringsverandering van 1994 nie. Dit het deel van die karakter van die burgerlike gemeenskap gebly. Die huidige opwellings van gewelddadige verset in bv. die skole-, universiteits- en kollegeonrus, of in provinsiale grenswysigingsonrus, is 'n voortsetting van die kultuur van rewolusionêre verset uit die anti-Apartheidsbewegings. Ander voorbeelde is: openbare paaie wat afgesper word, amptenare wat doodgemaak word, mense wat met geweld van hulle werk weggehou word, onwettige stakings wat gehou word, openbare eiendom wat beskadig word, kampusse wat verniel word en mense wat aangerand en geïntimideer word.

➤ Verset binne die menseregte kultuur.

Met die skep van 'n nuwe grondwetlike bedeling in 1994 wat op menseregte gebaseer is, is die karakter van die burgerlike gemeenskap wesenlik verander. Die wêreldwye menseregte kultuur is nie soseer aan Christelike geloofsoortuigings of waardes verbind nie, maar eerder aan 'n sekulêre mens- en godsbeskouing wat godsdienstig “neutraal” is. Verset word binne hierdie menseregtekultuur wetenskaplik verantwoord en openbaar beoefen as 'n inherente mensereg sonder enige Christelike verantwoording.

Baie van hierdie verset-aksies wat binne die moraliteit van 'n menseregtekultuur geregverdig is, is optredes teenstrydig met die naasteliefde waartoe Christene verbind is volgens die wet van God. Teenoor baie van die geregverdigde “menseregte” aksies sal Christene 'n eie handelswyse moet vind. Die kommissie het 'n voorbeeld vertaal om die omvang van verset as deel van die menseregtekultuur toe te lig. Sien bylaag.

➤ Verset as regeringswyse: anargisme.

In die Christelike geloof is verset bedoel as optrede van onderdane teenoor die owerheid. In Zimbabwe kry ons egter nou die verskynsel van anargisme. Hier word alles wat gewoonlik met die verset van onderdane teen die owerheid geassosieer word, 'n regeringswyses deur die owerheid. Dit is die owerheid wat die besetting van plase en die vernietiging van openbare eiendom reël; dit is die owerheid wat die wette van die land ter syde stel en eiemagtig hulle teen hulle eie wette verhef; dit is die owerheid wat moord, plunder, verkragting en aanranding reël as plig teenoor die owerheid; dit is die owerheid wat verkiesings ondermyn en steel met geweld en bedrog. Die kultuur van rewolusionêre verset teen die owerheid het in Zimbabwe die regeringswyse van die owerheid geword.

Christene kan hulle nooit verbind tot rewolusionêre verset of anargisme nie. Die NG Kerk het dit in al die versetsituasies van sy geskiedenis verwerp op grond van Rom 13:1-7 en die NGB artikel 36. Dit bly egter die werklikheid van die Suid Afrikaanse konteks waarteenoor ons ons eie optrede moet verantwoord. Christene kan hulle ook nie aan die selfgeregverdigde beledigings, minagting van amptenare en mensgerigte fokus van baie van die menseregte verset-aksies verbind nie, omdat hulle as Christene uit liefde strewe na reg en geregtigheid.

Daarom is daar 'n werklike en dringende behoefte dat die kerk hierdie werklikheid sal aanspreek en binne die konteks van die Suider-Afrikaanse gemeenskap leiding sal gee aan lidmate oor die eiesoortige wyse waarop Christene kan en moet verset.

6. Verset binne Zimbabwe.

Die taakspan moet verset in Zimbabwe aanspreek. Hiervoor is 'n kort skets van die situasie in Zimbabwe nodig. Martin Meredith se nuutste boek, "Mugabe", word gerieflikheidshalwe as voorbeeld gebruik. Hierin stel hy die kern van die Zimbabwe situasie as volg: "In a Radio broadcast from Mozambique in 1976 during the Rhodesian war, Mugabe summed up his view of electoral democracy: *"Our votes must go together with our guns. After all, any vote have been the product of the gun. The gun which produces the vote should remain its security officer – its guarantor. The people's votes and the people's guns are always inseparable twins."*¹ Mugabe held fast to his creed. Whatever his regime faced, he has always been prepared to overcome it by resorting to the gun. So proud was he of his record that in 2000 he boasted about having "a degree in violence". His ministers followed suit. *"The area of violence is an area where Zanu-PF has a long and successful history,"* Nathan Shamuyarira, one of Mugabe's closest colleagues, declared."²

Die geweld en terreur wat gebruik is in die vryheidstryd teen die vorige regering in Zimbabwe, het gou die regeringswyse van die nuwe regering van 1980 geword. In 1982 verklaar die regering die "*Gukurahundi*" teen die Ndebele en Kalanga gemeenskappe. Met 'n spesiale soldatemaag opgelei deur Noord Korea, die Vyfde Brigade, wat buite die toesig en beheer van die nasionale maag geskep is, is hierdie gemeenskap aan massamoord en brutale terreur van vier jaar onderwerp waarin meer as 10,000 gesterf het. Dit terwyl hulle alle toegang tot beskerming deur die polisie, nasionale weermag, die openbare media en die howe ontnem was.

In 1987 verkry Mugabe die maag as hoof van die staat, die regering en die weermag in een amp met die maag om die parlement te ontbind, krygswet uit te roep en onbepaald verkies te word. Hy word ook die hoof van die politburo van die party waarvan hy al die lede self maag aanstel. Hierdeur is 'n maag geskep wat effektief geen aanspreeklikheid teenoor die parlement of die gemeenskap het nie. Hierdie maag het 'n nuwe elite groep gevorm wat hulle self uit die staatsfondse verryk het. Hulle het ook die "War Victims Compensation Fund" met valse eise en bedrog gedreineer – volgens die hoofregter George Smith 450 miljoen dollar.

Die selfverryking van hierdie elite groep het die staatsbates gedreineer - Zesa, die elektrisiteitsvoorsieningsraad, is in 1999 tegnies bankrot verklaar; Noczim, die olieinvoerreguleerder, kon in 1999 nie meer olie voorsien nie omdat amptenare 1,5 biljoen dollar verduister het en skuld van 9 biljoen laat oploep het. Munisipale en openbare dienste het ook so verval dat die lewensverwagting van 1980 tot 1990 van 52 na 41 geval het; die waarde van lone met 22% gedaal het en werkloosheid tot 50% gestyg het. Uit hierdie verval het die **MDC as weerstandsbeweging** opgestaan met die eis van aanspreeklikheid en deursigtigheid.

In hierdie selfde tyd het die parlement in Augustus 1999 troepe na die Kongo gestuur (11,000 in totaal), wat die land een miljoen Amerikaanse dollar per dag gekos het. Die magselite is vergoed met konsessies en voorkeur behandeling in die diamante, kobalt, koper en houtrykdomme van die Kongo en offisiere is aangemoedig om hulle self ekonomies te bevoordeel.

Die regering se reaksie op die toenemende weerstand en protes was om 'n nuwe konstitusie op te stel wat hulle magte sou verskans. In 'n referendum in 2000 moes die gemeenskap hierdie konstitusie goedkeur – maar onder die leiding van die MDC het die Zimbabwe burgers dit met 55% verwerp. Dit was die direkte aanleiding tot die plaasbesettings in 2000 en ook die sogenaamde derde Chimurenga (vryheidsoorlog). Die regering het werkloos georganiseer, met polisie- en weermagvoertuie vervoer en plase beset. Die boere is aangerand, gedreig, geskiet, doodgemaak (David Stevens, Martin Olds), hulle eiendom is gesteel, huise is afgebrand en diere is vermink. Omdat die hooggeregshof die besettings onwettig verklaar het, het die

¹ Meredith, M. Mugabe, p.241

² Meredith, M. Mugabe, p. 241

aanvalle op die regsstelsel begin en is die hoofregter Gubbay en ander regters met geweld uit hulle poste gedwing, en is die regsbank gevul met ondersteuners van die regering.

Die ondersteuning van die stedelike Zimbabweërs vir die MCD is in 2005 beantwoord met die Murambatsvina veldtog. Met polisiegeweld en met stootskrapers is groot dele van minder-gegoede woongebiede en markte met die grond gelyk gemaak. Selfstandige handelaars van Masvingo tot Kariba se handewerk is vernietig en hulle huise afgebreek of verbrand. Die VN verslag van Anna Tibaijuka het berig dat 700,000 mense hulle huise of bron van inkomste verloor het, 100,000 huise en 32,000 besighede is vernietig. Die wettig verkose munisipaliteit van Harare is ontbind en 'n politieke komitee van die regering bestuur Harare.

Hierdie anargisme is oor jare met verset uit die gemeenskap beantwoord: deur kritiek en openbare verklarings van die ZCC (raad van kerke); deur die predikanteforum: Heads of Denominations; deur die volgehoute optogte van die vroue-organisasie, WOZA; deur die mobilisasie aksie van Zvakwana/Sokwanele en die oprigting van 'n buitelandse radiostasie "Shortwave Radio Africa".

Die vraag oor verset in Zimbabwe moet binne hierdie anargisme gestel word: 'n regering wat met die magte van die owerheid die gemeenskap onderwerp aan moord, aanranding, verkragting, diefstal, naamskending, die omverwerping van gesag en bedrog.

7. Die NG Kerk binne 'n gemeenskap van protes en verset.

Protes en verset teen onderdrukking is deel van ons gemeenskaps- en kerkgeskiedenis. Dit is 'n totale wanpersepsie dat verset kommunisties, iets nuuts, 'n rassistiese reaksie op die nuwe grondwetlike bedeling of kerkvreemd is.

7.1 Protes en verset teen oorheersing deur 'n koloniale maatskappy en korrupsie.

Die geskiedenis van ons lidmate begin as burgers van 'n koloniale maatskappy, die VOIK onder die bestuur van 'n finansiële direksie: die Here XVII. Hierdie koloniale maatskappy was ingestel op handel en het die Kaap net as 'n handelspos gesien. Inwoners van die Kaap het 'n minderwaardige burgerskap gehad. Hulle moes trou sweer aan die handelsmaatskappy en sy direksie. Die amptenare het hulle posisie misbruik om 'n monopolie op handel te verkry en om vryhandel te onderdruk. Hierdie oorheersing het die eerste twee protesbewegings uit ons eie gemeenskap tot gevolg gehad. Die eerste onder leiding van Adam Tas, Henning Hüsing en Jacob van der Heyde was gemik teen die amptenare-korrupsie onder Willem Adriaan van der Stel. Die tweede versetbeweging was die stryd van die Kaapse Patriotte tussen 1778 en 1787. Dit was 'n burgerregte stryd teen die amptenare van die VOIK. Deel van die weerstand was die hou van geheime vergaderings en die stuur van afvaardigings na Europa teen die bevel van die goewerneur. Die doel was die vestiging van burgerregte en verteenwoordiging in rade.

Omdat die NG Kerk nog nie 'n eie sinode- of ringsverband gehad het nie, is hierdie protes elke keer deurgegee aan die Klassis van Amsterdam. Die eerste keer wat die gekombineerde kerkvergadering aan die Kaap 'n sinode in Nederland direk genader het, is hierdie vergadering deur die Politieke Raad van die Kaap ontbind. *"Hierdie doelbewuste optrede van sy plaaslike owerheid was daarop gemik om die kerk in 'n staat van onderhorigheid te hou en afhanklik van die regering te maak."*³ Enige moontlike kerklike verset is daardeur gewoon net onderdruk.

7.2 Protes en verset teen die oorheersing van 'n koloniale imperiale mag.

Na die Britse oornam in 1806 is ons lidmate onderwerp aan goewerneurs wat 'n doelbewuste beleid van verengelsing nagestrew het. Die hele openbare lewe is

³ Van der Walt, PB Nederduitse Gereformeerde Kerk 1652 – 1824, p.38.

verengels: die enigste taal in die staatsdiens (1824); die enigste taal in howe (1828) en die enigste taal in die parlement (1854). Ook die NG kerk is onderwerp aan verengelsing deur die invoer van Skotse leraars deur die owerheid. Hierdie oorheersing het gelei tot die grootse passiewe versetbeweging in die Afrikaanse gemeenskap – die Groot Trek Die NG Kerk het hom aanvanklik met die passiewe verset van die Groot Trek misgis.

Die amptelike reaksie van die sinode van 1837 is verwoord in die herderlike skrywe aan gemeentes: die trekkers word opgeroep om hulle aan die Kaapse owerheid te onderwerp omdat dit 'n instelling van God is; die Kaapse regering word geregverdig daarin dat hulle nie net aan die wil en belange van die trekkers kan dink nie, maar volgens die wêreldpolitiek van die dag moet regeer; die trekkers moet hulle aan die wette waarmee hulle nie saamstem onderwerp want die is die wyse waarop Jesus Christus hulle regeer; die trek word afgekeur omdat lidmate nie kan wys dat dit 'n noodsaaklikheid binne God se voorsienigheid is nie; dit wat die trekkers as onderdrukking sien sal dien tot hulle saligheid.⁴

Die ring van Graaff Reinet het nie meer die nagmaal of die doop aan lidmate wat op die trek gegaan het, bedien nie. Predikante wat die lidmate besoek het, is verbied om die doop en nagmaal aan hulle te bedien. “Die uitdruklike voorbehoud van die ringsvergadering het dus die bediening van die sakramente aan die Voortrekkers uitgesluit – 'n sydelingse toepassing van sensuur op lidmate wat geen oortreding begaan het nie! Die vernaamste rede vir die besluit skyn te wees dat die Ring die heersende beskouing van die tyd toegedaan was dat die uitgewekenes in 'n staat van opstand teen die wettige owerheid verkeer het.”⁵

Hierdie misgissing van die NG Kerk oor die aard en gevolge van hierdie verset was een van die hooforsake van die stigting van die Gereformeerde Kerk en die Hervormde Kerk.

7.3 Die Rebelle van 1914-1915: verset teen deelname aan 'n internasionale oorlog.

Die openlike verset teen die regering se besluit om Duits-Suidwes te beset tydens die Eerste Wêreldoorlog het die gemeenskap en NG Kerk verdeel. Ses NG predikante was as ondersteuners van die Rebelle in die gevangenis. Die eerste minister het openlik die NG Kerk gebruik om teen die rebelle standpunt in te neem. Elf Kaapse predikante het 'n “*Ope brief*” uitgereik wat die Rebelle veroordeel het. “Dat genl. Louis Botha 'n aandeel aan hierdie dokument gehad het, was baie duidelik. Hy het prof. Marais versoek om 'n afvaardiging van predikante vir samesprekings saam te stel...”⁶ Die uiteinde was dat in sommige gemeentes rebelle onder tug geplaas is en in ander gemeentes weer regeringstroepe.

Die NG Kerk het sy amptelike standpunt oor die verset in 'n predikantekonferensie en vergadering van die Raad van Kerk van 27-29 Januarie 1915 gestel. Hierdie vergadering het weer die Gereformeerde standpunt oor verset bevestig: “De conferentie wenscht in het algemeen duidelik uit te spreken dat volgens Gods Woord de Overheid van God verorden is, en dat de Kerk het daarom altijd als een christelijk plicht beskouwen en leeren moet, dat wet en orde in het staat – zowel als in het kerklijke en huislijk leven geeërbiedigd en gehandhaaft zal worden, en dat mens om het gewetens wil zich tegen de wettige overheid niet verzetten mag, anders dan om zeer gewichtige en gegronde redenen.”⁷

Die toepassing hiervan was dat geen tug teen lidmate wat hulle verset het, toegepas moes word nie, maar wel as hulle sedelike misstappe begaan het. Die reg tot verset is hiermee

⁴ Van der Walt, P.B. Die Nederduitse Gereformeerde Kerk 1834 – 1866, p.13,14.

⁵ Van der Walt, P.B. Die Nederduitse Gereformeerde Kerk 1834-1866, p.17

⁶ Van der Walt, P.B. Die Nederduitse Gereformeerde Kerk 1905 – 1975, p. 334.

⁷ Van der Walt, P.B. Die Nederduitse Gereformeerde Kerk 1905 – 1975, p. 346

erken. In die kerklike praktyk het die eensydige optrede van kerkrade gelei tot die stigting van 'n rebellegemeente in Winburg en 'n regeringsgesinde gemeente in Potchefstroom.

7.4 **Die mynstaking van 1922: verset teen kapitalistiese uitbuiting.**

Die meerderheid van die 9000 mynwerkers was NG lidmate. 17000 lidmate van die NG Kerk was geraak deur die staking en 600 betrokke in die skermutselinge. Voor en tydens die staking het die NG Kerk nie standpunt ingeneem nie. “Daar is tevergeefs gewag op 'n duidelike toepassing van die beginsels van die Woord van God op die verhoudinge in die samelewing – soos dié tussen arbeider en werkgewer.”⁸ Na die staking het die NG Kerk standpunt ingeneem in vergaderings deur sosialisme en kapitalisme af te keur; lidmate wat nie geweld gebruik het nie aan te prys en lidmate wat geweld gebruik het, te veroordeel. Die kerk het leiding geneem in die stigting van die “Christelike Suid – Afrikaanse arbeidsvereniging. Geen werklike leiding oor protes of verset is deur die kerk gegee nie- net die kerk se oortuiging dat wet en orde gehandhaaf moet word, is beklemtoon.”⁹

7.5 **Die Ossewa Brandwag: nasionaal-sosialistiese verset teen demokrasie.**

Die OB het parlementêre politiek verwerp en gewelddadige verset beoefen in sabotasie en enkele sluipmoorde met die hoop om 'n Afrikanerrepubliek te vestig op grond van nasionaal-sosialisme.¹⁰ Die NG Kerk het hom self hieroor in verskeie studiestukke verantwoord en duidelik teenoor nasionaal-sosialisme lidmate begelei in 'n Christelik- Calvinistiese staatkunde.¹¹ Geweld is weereens uit Gereformeerde belydenis en waardes verwerp. Hierdie leiding het gemaak dat die NG Kerk nie opgegaan het in die verdeeldheid van die “Duitse Christene” teenoor “Belydende Christene” soos in Duitsland nie¹², en daarom ook nie iets soos die Barmenverklaring nodig gehad het teenoor nasionaal-sosialisme nie.

7.6 **Die NG Kerk en verset teen apartheid.**

Die NG Kerk het eers in 1986, nadat die magsbasis van apartheid begin verval het, standpunt ingeneem oor die protes en verset teen apartheid. Met “Kerk en samelewing” het die NG kerk verset werklik aangespreek as geregverdigde optrede teen 'n owerheid: Binnelandse verset teen 'n bepaalde politieke bestel sou dus nie gerig word teen die staat as sodanig nie, maar teen die owerheid as verteenwoordiger van die staat op daardie bepaalde tydstip.”³¹¹ “Die Gereformeerde teologie ken wel die reg tot opstand in hoogs uitsonderlike gevalle, maar kwalifiseer dit dan in dié sin dat dit op 'n ordelike wyse deur verantwoordelike persone (“mindere magistrate”) gehanteer moet word en nie deur die kerk nie.”³²² Weerstand teen 'n bepaalde politieke bestel is eties in beginsel slegs aanvaarbaar wanneer dit verset teen onreg is”³²³ “As allerlaaste moontlikheid van verset teen onreg (dws nadat alle ander moontlikhede volhardend en by herhaling misluk het) kan geweldlose verset en burgerlike ongehoorsaamheid uit die oogpunt van die etiek ten minste teoreties nie as onaanvaarbaar verwerp word nie.”³²⁸¹³

Hiermee het die NG Kerk die verset van die anti-Apartheidsbewegings in beginsel erken as moreel geregverdig – en daarmee dan ook enige toekomstige verset teen 'n owerheid waar alle ander moontlikhede nie meer werk nie.

7.7 **Verset as 'n minderheidsgroep binne 'n sekulêre staat.**

⁸ Van der Walt, P.B. Die Nederduitse Gereformeerde Kerk 1905 – 1975, p. 361

⁹ Van der Walt, P.B. Die Nederduitse Gereformeerde Kerk 1905 – 1975, p 358-362

¹⁰ Giliomee, H Die Afrikaners, 'n Biografie, p. 393.

¹¹ Van der Walt, P.B. Die Nederduitse Gereformeerde Kerk 1905 – 1975, p.368

¹² Gritsh, EW a History of Lutheranism, p. 222- 228

¹³ Algemene Sinode NG Kerk, Kerk en Samelewing 'n Getuienis van die Ned Geref Kerk, pp 53-56

Die verandering van die staat in 1994 was vir die Christelike kerk ingrypend. Die nuwe staat is volgens die grondwet nie Christelik nie en in baie opsigte 'n sekulêre staat. Die owerheid kan en wil homself nie meer aan die geloof en waardes van die Christelike godsdiens verantwoord in sy wetgewing en regering nie. Die veronderstelling waarmee die NG Kerk nog altyd gewerk het, die van 'n Christelike owerheid en 'n Christelike gemeenskap, het verval. Met die verval van apartheid en die onderskeiding van burgerskap volgens ras en tuislande het die lidmate van die NG Kerk 'n minderheidsgroep geword sonder enige wesenlike mag in die owerheid. NG lidmate is ook op 'n syspoor gerangeer deur die nuwe owerheid wat homself beywer vir die herstel van regte van die meerderheid – wat as benadeelde gemeenskap gereken word teenoor NG lidmate wat as bevoorregtes gereken word. Die NG Kerk sal homself ook moet herposisioneer as 'n kerk vir 'n minderheidsgroep binne 'n veranderende gemeenskap. Enige vorm van verset sal en moet verreken word as die optrede van 'n minderheidsgroep in 'n sekulêre gemeenskap. Daarom sal verset hanteer moet word saam al die lede van die NG kerkfamilie en ook ander Christelike kerke.

Opsommend kan gestel word dat: 1) die NG Kerk met die Groot Trek en met Apartheid homself misgis het met die aard en inhoud van verset, 2) behalwe vir die optrede teen nasionaal-sosialisme die NG Kerk altyd eers ná die verset homself daarvoor verantwoord het, 3) die NG Kerk nog elke keer uit sy belydenis (NGB 36) en die Skrif (Rom.13) geweld verwerp het, 4) die NG Kerk hom genoegsaam oor verset uit die Gereformeerde belydenisse en die Skrif kon verantwoord het en nie nodig gehad het om uit ander kerklike belydenisse of tradisies te moes put nie en 5) die veronderstelling waarmee die NG Kerk tot 1986 gewerk het, was dat die owerheid Christelik is en in sy wetgewing Christelik wil wees.

8. Die wanfunksionering van die Suid Afrikaanse owerhede.

Vir die opdrag van die kommissie is dit gewoon net 'n gegewe dat owerheidsinstellings vanaf die sentrale regering tot en met munisipaliteite diepgaande wanfunksioneer. Die verval in openbare dienslewering op alle vlakke van die gemeenskap is 'n gegewe wat nie bewys hoef te word nie. Dit geld vir feitlik alle openbare dienste: elektrisiteitsvoorsiening, polisiëring, gesondheid, vervoer, onderwys, lisensiëring, regspleging, watervoorsiening en omgewingsbewaring.

Wat die kommissie wel wil aantoon is die aard van die wanfunksionering – dit gaan nie oor 'n gebrek aan menslike gewilligheid of hulpbronne nie. Dit gaan oor die feit dat openbare ampte en poste beklee word sonder effektiewe aanspreeklikheid vir die lewering van openbare dienste. Die kontrole en beheer van die owerheid van straf vir swak dienslewering en onverantwoordelikheid, en die beloning vir goeie dienslewering, is besig om in baie gevalle te verskuif na beloning vir gediensdigheid aan mag en bestraffing vir mense wat magsmisbruik aanspreek.

Hierdie verskuiwing is besig om alle openbare instellings onder druk te plaas en in gedrang te bring: Persvryheid: die owerheid wil 'n media tribunaal instel in die plek van selfregulering van die pers; die arrestasie van verslaggewers oor onthullings van korrupsie; Eiendomsreg: die owerheid wil privaatgrondbesit nasionaliseer buite die vraag en aanbod van die vrye mark en self pryse bepaal; Die polisie en intelligensie: die gebruik van staatsinstellings om politieke opposisie te inkrimineer of te kriminaliseer; Die vervolgingsgesag: presidensiële inmenging in die regsproses.

Ons ervaar die opbou van 'n magselite wat die staatsmiddele en strukture gebruik vir hulle eie belang en nie vir openbare dienslewering nie. Hierdie verskuiwing van

dienslewering na magsmisbruik maak dat verset toenemend die laaste uitweg vir landsburgers word.

9. Die verhouding kerk en staat.

9.1 Jesus Christus is die Here van die kerk en die wêreld.

Gereformeerde verset gaan oor die geloofsbelydenis dat Jesus Christus die Here is. Hy is Here van die kerk én Here van die wêreld: “*Jesus Christus, die geloofwaardige getuie, die eerste wat uit die dood opgestaan het, die heerser oor die konings van die aarde.*” (Open 1:5) Hy het die wêreldmagte in sy hand. Hulle is en bly dienaars in sy voorsienige bestuur van die wêreldgebeure. Die vorming van gemeenskappe, state en owerhede, hulle voortgang en einde, is die magtige werking van Jesus Christus. (Open. 5:9) Gereformeerde verset is allereers ’n geloofsdaad waarin die sigbare selfbemagtiging van owerhede en magte nie geglo word nie en Jesus Christus se onsigbare mag om ons deur goed en kwaad in sy voorsienige sorg te hou, openbaar bely word. Jesus Christus self het die aanspraak van die owerheid op goddelikheid in die regte perspektief gestel in sy opdrag: “*Gee dan aan die keiser wat aan die keiser behoort en aan God wat aan God behoort.*”(Matt.22:21) Die oorheersing, intimidasie, onderdrukking, verlies van werk en besigheid, en die geweld waarmee ons gedwing word om te moet glo in die oppermag van owerhede, verdra ons in bereidheid tot lydsaamheid omdat ons glo God is in beheer. (Jes. 40) Daarom is verset eerstens ’n getuienis oor en ’n teken van die koninkryk van God. Die inkering in ’n geestelikheid waarin Jesus net Here van my eie en persoonlike lewe is, maar waarin owerhede geglo word as heersers van ’n wêreld waarin Christus afwesig is, is ’n daad van ongelooft. Dit kan nie geregverdig word as ’n Christelike aanvaarding van gehoorsaamheid aan die owerheid nie.

9.2 Ons verbintenisse aan die Evangelie en die wet.

Gereformeerde verset gaan oor die wyse waarop die Here ons aan die Evangelie en wet verbind. Ons word nêr deur die Evangelie as sondaars geregverdig om weer verbind te word aan die wet van die Here as die wyse waarop ons ons naaste liefhet. “*Die liefde vir God bestaan dan daarin dat ons sy wet gehoorsaam*” (1 Joh.5:3) Die wet waaraan die Here ons verbind tot naasteliefde is die wet waardeur Hy alle mense regeer in die gemeenskap. “*Die optrede van sulke mense bewys dat die wet van God in hulle harte geskrywe staan.*”(Rom.2:15) Daarom moet ons alle mense volgens hierdie wet liefhê, al is hulle ook ons vyande. Daarom kan Gereformeerde verset nooit nêr ’n aksie wees waarin ons na reg en geregtigheid soek nie. Die strewe na reg en geregtigheid is vir ons die wyse waarop ons ons naaste wil liefhê, ook ons vyande. Ons gedrag in verset word deur die Gees bepaal en nie deur die onreg waarteen ons ons verset nie.(Gal.5:25) In Gereformeerde verset is daar ’n solidariteit met die regeerders as sondaars omdat ons self struikelend is, maar ’n strewe na reg en geregtigheid uit en tot liefde. In Gereformeerde verset verval die polarisasie van onderdrukkers en bevryders, onregverdige en regverdige, sondaars en heiliges, vir ’n liefde waarin almal deel in dieselfde reg en geregtigheid, gelowig en ongelowig. Ons kan nie in ’n geestelikheid opgaan waarin die liefde los staan van die wet waardeur God elke mens regeer nie. ’n Geestelikheid met eie en selfgemaakte geestelike wette oor gesindhede, houdings en innighede, wat nie deel van die gemene reg oor reg en geregtigheid is nie, is ’n inkeer in ’n selfgemaakte wêreld met selfgemaakte reëls terwyl die onreg en ongeregtheid in die openbare wêreld met ’n

gelatenheid aanvaar word. Liefde is altyd verset teen onreg en ongeregtheid, maar in solidariteit met sondaars, regeerders en onderdane.

9.3 Die kerk as verbondsgemeenskap.

Gereformeerde verset, hetsy individueel of kollektief, geskied altyd vanuit en in verantwoording teenoor die verbondsgemeenskap. Oorheersing en onderdrukking deur owerhede is nooit 'n privaat – of persoonlike saak nie. Dit is gemeenskappe wat onderdruk word, ook die kerk as verbondsgemeenskap. Hierdie verbondsgemeenskap van die kerk is nie 'n geestelikheid los van die openbare gemeenskapsinstellings soos skole, vakbonde, sakekamers en verenigings nie. Die uniekheid van die kerk as verbondsgemeenskap lê in sy verbondenheid aan God se genade en in sy gehoorsaamheid vanuit hierdie genade. Daarom kan Gereformeerde verset net beoefen word as dit deel is van gemeenskapsverset: as kerklike gemeenskap in en met ander openbare instellings. Die aanspreeklikheid vir en die dra van die gevolge van verset, individueel en kollektief, moet altyd deur die verbondsgemeenskap gedra word. Gereformeerde verset kan nooit die aksie wees van enkele begeesterde individue of groepe wat hulle demonstratief verset sonder enige verantwoording oor hulle verset teenoor die kerklike – of openbare gemeenskap in wie se belang hulle hul verset nie. Vir Gereformeerde verset is die deelname aan die kerklike én openbare gemeenskap 'n voorveronderstelling.

9.4 Roeping en arbeid.

Gereformeerde verset gaan altyd oor roepingsvervulling en arbeid. Talente en geleenthede is gawes van God. Dit word deur die geloof as gawes van God ontvang en as middele opgeneem om God te dien. Diens aan God in die Gereformeerde geloof is altyd die gewone arbeid waarmee elke mens elke dag besig is, nie net ekonomiese arbeid nie, maar al ons menslike handelinge wat selfs kosmaak en huishou insluit. Ons ken geen skeiding tussen geestelike diens aan God en medemenslike diensbaarheid nie. Daarom kan ons nie in 'n geestelikheid berus waarin ons ons gewone daaglikse arbeid nie as diens teenoor God kan opneem nie. Gereformeerde verset teen oorheersing beteken dat ons nooit ons talente en geleenthede kan ontken, misken of versaak as 'n diensbaarheid teenoor God en ons naaste nie. Hierdie selfontkenning is 'n gedienstigheid aan oorheersing deur mag waarin ons ons roeping teenoor God versaak. Dit is geen offervaardigheid teenoor God nie. Daarom kan ons wel in passiewe verset emigreer of uit openbare poste onttrek waar ons nie meer ons roeping teenoor God kan vervul nie, maar ons kan nooit van ons roeping en arbeid onttrek om daardeur die openbare diens aan God en ons medemens in wanorde te laat verval nie. Gereformeerde verset het nooit as oogmerk die ontwrigting of vernietiging van openbare dienste nie. Dit gaan oor die instandhouding van openbare dienste: voedselproduksie; veiligheid; beskerming; opvoeding; wetspleging en gesondheid.

9.5 Die onderskeid tussen gesagstaat en magstaat volgens die Skrif.

Gereformeerde verset gaan oor die gehoorsaamheid aan die gesagstaat (Rom.13:1-7) en die volharding in geloof en diens aan God onder die magstaat (Open.13:1-10.) 'n Gesagstaat word gevorm en bestaan waar 1) owerhede hulle gesag uitoefen as 'n amp waarin hulle verantwoordelik staan teenoor die gemeenskap, 2) waar hulle tot openbare diens verbind is, 3) waar hulle diens beloon en onreg bestraf deur die middele waarmee

die staat bekleed is. 'n Magstaat word gevorm en bestaan waar 1) regeerders nie meer onderskei tussen hulle amp en persoon nie, 2) nie verantwoordbaar staan teenoor die gemeenskap wat hulle moet dien nie en, 3) wat die middele waardeur hulle moet regeer, opneem om hulle self te bevoordeel en mense wat die regeerders se eie belange nie dien nie, te bestraf.

Gereformeerde verset gaan altyd oor 'n gehoorsaamheid aan God wat meer en groter is as die wette van die owerheid: “Julle moet self besluit wat voor God reg is: om aan julle gehoorsaam te wees of aan God.” (Hand 4:19) Daar kan geen ongehoorsaamheid aan God se wil en wet wees ter wille van God nie. Daarom kan ons nooit geweld en wetteloosheid opneem as 'n manier om te verset nie. Ons verset gaan oor gehoorsaamheid aan die gesagstaat wat die owerheid bedoel is om te wees, maar misken in sy wil om magstaat te wees. Gereformeerde verset gaan oor die ontwrigting en verbrokkeling van die magte van owerhede wat 'n magstaat oprig, of probeer oprig, deur volharding in gehoorsaamheid aan die gesagstaat wat hulle behoort te wees. Dit is die wyse waarop die vroeë kerk die Romeinse magstaat tot 'n Christelike staat omvorm het – deur gehoorsaam te wees aan die gesag wat hulle bedoel was om uit te oefen. Dit was die wyse waarop hulle die magte van hierdie staat vernietig het: deur volhardende gehoorsaamheid aan die gesag wat hulle moes uitoefen het. **Dit is ook die wyse waarop Christene in Zimbabwe die magstaat laat ontwrig en verbrokkel het – deur volhardende gehoorsaamheid aan die gesag wat hulle uitoefen het.**

9.6 Profesie en verset.

Profesie in die Bybel gaan nie om toekomsvoorspelling nie. Dit gaan oor die aankondiging van die Woord van God oor wat reg en verkeerd is in 'n gegewe oomblik en oor die gevolge van sonde en gehoorsaamheid. Daarom is profesie altyd pro-aktief. Dit roep op tot koerswysiging, tot bekering, voor die voorsiene ellende. Profesie is om die konflik van reg en onreg aan die orde te stel voor die rampe wat ongehoorsaamheid tot gevolg het, intree. “*Een oomblik kondig Ek aan dat Ek 'n nasie, 'n koninkryk sal afbreek, sal uitroei, sal vernietig. Maar wanneer dié nasie hom bekeer van die boosheid waarvoor Ek hom wou straf, sien Ek af van die straf wat Ek oor hom wou bring, en die volgende oomblik kondig Ek aan dat Ek die nasie en die koninkryk sal bou en sal vestig.*” (Jer.18:7-9) Gereformeerde verset is deel van die profesie roeping van die kerk: dit stel die gemeenskap verskoningloos voor sy eie ongeregtigheid. 'n Geestelikheid waarin die kerk konflikloos leef binne die onreg en ongeregtigheid van die owerheid aan die een kant en terselfde tyd 'n katastrofale einde sien as deel van ons noodlot is afgodsdienste. Dit ontken die veranderinge wat God bewerk op bekering deur die profetiese stem van die kerk. Waar die kerk sy profetiese verset opneem ontsluit die Woord van die Here in woord en voorbeeld in volle rykdom: heidennasies bekeer hulle van onreg (Jona en Nineve); onveranderlike wette kan die verbondsgemeenskap nie vernietig nie (Ester- wet van Meders en Perse); die ontbloting van die korrupsie van 'n magselite (Miga); God se beskerming teen 'n godlose amptenaar (Daniël); die illusie van mag teen die oordeel van God (Amos en Hosea); die valsheid van priesters sonder 'n profetiese stem; die sug na versetlose en kritieklose kerk (dood van Johannes die Doper en die kindermoord in Rama); die Here se profesie oor die val van Jerusalem en die Christene wat uit die stad gevlug het voor sy val; die aankondiging van die val van die stad Rome en die Romeinse

ryk in die Openbaring van Johannes en die kerk wat hom van die ryk onderskei het. As die kerk nie hierdie profetiese versetrol sal vervul nie, sal die kerk deel van die kwaad wees: “ *Omdat jy hom nie gewaarsku het nie, sal hy deur sy sonde sterf en die goeie dinge wat hy gedoen het, sal nie onthou word nie, maar Ek sal van jou rekenskap eis vir sy dood.*” (Eseg.3:20)

10. Gereformeerde verset en die wetenskap.

Verset as nie-gewelddadige aksie is ’n akademiese vakgebied wat aan universiteite wêreldwyd gedoseer word in verskeie fakulteite. Dit het niks te doen met emosionele opswelling en roekelose aanhitsing nie. Die kerk sal homself nie net deurlopend Skriftuurlik nie, maar ook wetenskaplik oor verset moet verantwoord. Sake soos die verskillende fases van verset, die dinamika van verset, die metodes van verset; mag en magverskuiwings, is alles sake wat reeds wetenskaplik verantwoord word. Ons gee een voorbeeld. Gene Sharp wys dat die metodes van verset vir elke situasie spesifiek gekies moet word om dit verantwoordelik as niegewelddadige verset te beoefen. Hier moet die geskiedenis en gewoontes van ’n gemeenskap verreken word; die ervaring en kennis van niegewelddadige verset van die deelnemers daaraan; tot watter ontbering die mense bereid is; die doelwitte van die owerheid; tot watter brutaliteit die owerheid bereid is; die ondersteuning uit die gemeenskap; die kwaliteit van die leiers van verset; die aard en omvang van onreg en griewe; die regles van die sielkunde van die oomblik

Daarom is dit die mening van die kommissie dat die sinodale verband hier leiding moet gee deur ’n staande taakspan saam te stel waarin verskillende persone uit verskillende vakgebiede betrek kan word om met verantwoording die kerk te bedien. Hierdie uitdaging het waarskynlik gekom om vir ’n lang ruk te bly.

BYLAAG

Gene Sharp se Metodes van Niegewelddadige Optrede met enkele voorbeelde uit elke kategorie.¹⁴

1. Niegewelddadige protes en oorreding

1.1 Formele verklarings 1.2 Briewe 1.3 Petisies 1.4 Simbole 1.5 Baniere
1.6 Publikasies soos pamflette en joernale 1.7 Vertoon of dra van simbole 1.8 Gebed en aanbidding 1.9 Nuwe tekens en name 1.10 Optogte 1.11 Protesbyeenkomste
1.12 Stilte 1.13 Om die rug te keer op iemand

2. Sosiale nie-samewerking

2.1 Staking van sosiale of sport-aktiwiteite 2.2 Boikot van sosiale geleenthede 2.3 Studente staking 2.4 Sosiale ongehoorsaamheid 2.5 Onttrekking aan sosiale instellings. 2.6 Tuisbly

3. Ekonomiese nie-samewerking

3.1 Ekonomiese boikotte

3.1.1 Verbruikersboikot 3.1.2 Weiering om eiendom te verhuur of te verkoop 3.1.3 Uitsluiting 3.1.4 Onttrekking van bank deposito’s 3.1.5 Weiering om gelde en heffings te betaal. 3.1.6 Verbod op handel deur ’n regering.

3.2 Ekonomiese nie-samewerking

¹⁴ Sharp, G Power and struggle, pp xii-xvi

Staking: Al die verskillende vorme van stakings.

4. Metodes van politiese nie-samewerking

4.1 Verwerping van gesag 4.2 Boikot van verkiesings 4.3 Onttrekking aan regeringsliggame 4.4 Onttrekking aan regering se opvoedkundige instansies 4.5 Weiering van samewerking met toepassingsbeamptes 4.6 Burgerlike ongehoorsaamheid aan “onwettige” wette

5. Metodes van niegewelddadige ingrype

5.1 Hongerstaking 5.2 Niegewelddadige fisiese obstruksie 5.3 Oorlaai van fasiliteite en administratiewe stelsels 5.4 Alternatiewe kommunikasie sisteem 5.5 Niegewelddadige grondbesetting 5.6 Vullisstorting 5.7 Alternatiewe markte 5.8 Bekendmaking van die identiteit van geheime agente 5.9 Strewe na gevangeneming

RIGLYNE VIR DIE PRAKTYK VAN GEREFORMEERDE VERSET

Gefinaliseer deur die SDR op 17 Oktober 2008 in opdrag van die Sinode 2008

Opdrag

**1 Die Sinode het die verslag en aanbevelings na die SDR terugverwys. Die moderatuur het 'n ad hoc-taakspan aangewys, bestaande uit Gerrit Cloete (sameroeper) Petrus Kriel, Fanie Cronje, Andre van Niekerk en Johan van der Merwe (adviserend).*

**2 Die taakspan het geoordeel dat die kern van die hele ondersoek daarop gerig is om aan lidmate rigting te gee in situasies waarin hulle beleef dat 'n owerheidsinstelling sy mag misbruik. Die taakspan het gevolglik geoordeel dat die liggaam van die verslag bloot as agtergrondstudie gesien moet word maar dat die aanbevelings herformuleer moet word.*

**3 Die taakspan het gevolglik moeite gedoen om die aanbevelings weer versigtig te oorweeg en in enkele gevalle te herformuleer. Die aanbevelings is ook van 'n inleiding voorsien.*

**4 Die taakspan het die vrymoedigheid om volgende formulering aan die SDR voor te lê.*

1 DIE PROBLEEMSTELLING

In die wêreld waarin ons leef kry ons dikwels die gevoel dat een of ander owerheidsinstansie sy mag misbruik. Soms is dit 'n verkeersdepartement; soms 'n skool, soms 'n regering, soms 'n amptenaar. Die owerheidsinstansie se optrede kan vernederend, selfs lewensbedreigend wees. Wanneer 'n mens so 'n situasie beleef is daar dikwels 'n gevoel van moedeloosheid of magteloosheid of selfs woede. Nou is die vraag: hoe behoort 'n Christen in so 'n situasie op te tree? Gee die Bybel of ons gereformeerde belydenisagtergrond vir ons enige koers?

Die Noordelike Sinode van die NG Kerk het hierdie vraag probeer beantwoord en na 'n deeglike ondersoek 'n 14-tal riglyne geformuleer. Ons hoop dat hierdie riglyne kan help om perspektief te bring en dat lidmate daarin 'n uitdaging sal sien om in hulle gemeenskappe hoop te bring en 'n verskil te maak.

2. DIE RIGLYNE

1 Gereformeerde verset (GV) is 'n uitdrukking van ons geloof dat Jesus Christus die Here van die wêreld is.

2 GV is 'n weiering om te wanhoop selfs wanneer 'n owerheidsinstansie 'n gemeenskap onregmatig oorheers met wisselende vorme van intimidasie, geweld, uitbuiting, roof en moord.

3 GV is altyd die seek na reg en geregtigheid vir alle mense uit liefde en nie uit wraak, eiegeregtigheid, magteloosheid of hebsug nie.

4 GV is nooit die soeke na eie – of groepsbelange nie, maar die soeke na die beswil van die hele gemeenskap.

5 GV behoort vanuit die geloofsgemeenskap beoefen word.

6 GV kan net in gehoorsaamheid aan die Woord van God beoefen word.

7. GV is 'n konsekwente uitvloeisel van 'n Geesvervulde lewe waar kwaad nooit aanvaar word as 'n normale deel van die gemeenskap nie.

8 GV moet met volhardende lydsaamheid deurgevoer word.

9 GV het ten doel dat die owerheid weer aan sy roeping sal beantwoord om sy openbare diens te vervul.

10 GV word altyd beoefen met die nederige besef: ons is net diensknegte, God alleen is Here, ook in die gang van wêreldgebeure.

11 In GV bly ons volhardend bid vir die owerheid.

12 GV is nie gewelddadig nie, maar beslis in 'n vaste voorneme om kwaad te weerstaan en goed te doen.

13 GV is om ons belydenis van God se bedoeling vir die wêreld steeds te bly droom: dat die wolf en die lam sal saamwei en dat nasies van hulle swaarde ploegskare sal smee en van hulle spiese snoeiskêre.

14 GV het ten doel dat elke Christen asook die kerklike gemeenskap in staat is om in sy wêreld sout van die aarde en lig vir die wêreld te wees om sodoende 'n skans teen onreg op te rig.